

Καραμπεκίρ Ακογιουνλού

«Η Τουρκία τείνει να γίνει απολυταρχία»

Ο καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου μιλάει στα «ΝΕΑ Σαββατοκύριακο» για το εσωτερικό της χώρας του και τον Ταγίπ Ερντογάν

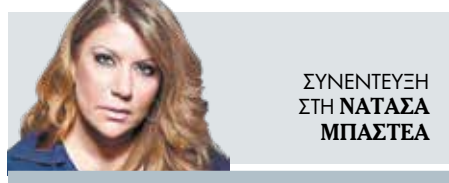
«**Τ**ις τελευταίες δύο δεκαετίες, η Τουρκία έχει μετατραπεί από μια «χώρα πρότυπο» για το πώς μπορούν να συμφιλιωθούν το Ισλάμ και η δημοκρατία, σε μια σημαντική μελέτη περίπτωσης για τη δημοκρατική οπισθοδρόμηση». Ο Καραμπεκίρ Ακογιουνλού, καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου έχει γράψει το βιβλίο «Εξοδος από τη δημοκρατία: Ανελεύθερη διακυβέρνηση στην Τουρκία και αλλού». Μιλά για δύο εθνικισμούς που δίνουν έμφαση σε διαφορετικά πράγματα στο εσωτερικό της χώρας του και για τον «αδίστακτα πραγματιστή» Ταγίπ Ερντογάν.

Σε λίγες ημέρες συμπληρώνεται ένας μήνας από τη σύλληψη του δημάρχου της Κωνσταντινούπολης Εκρέμ Ιμάμογλου. Έχετε καταλήξει γιατί αποφάσισε ο πρόεδρος Ερντογάν να κάνει τώρα μια τόσο δραστηριότητα;

Είναι σαφές ότι ο πρόεδρος σκοπεύει να απομακρύνει – με αντιδημοκρατικά μέσα – μια δημοφιλή αντιπολίτευση που φαίνεται όλο και πιο πιθανό να τον νικήσει σε ελεύθερες και δίκαιες εκλογές. Όσον αφορά την επιλογή του χρόνου, φαίνεται να παίζουν ρόλο εγχώριοι αλλά και διεθνείς παράγοντες. Εσωτερικά, ο Ερντογάν φαίνεται βέβαιος ότι έχει αρκετό χρόνο πριν από τις επόμενες προεδρικές εκλογές, που είναι προγραμματισμένες για το 2028, για να αντιμετωπίσει τυχόν αντιδράσεις. Πιθανότατα υπολογίζει ότι η αντιπολίτευση δεν θα μπορέσει να διατηρήσει υψηλά επίπεδα κινητοποίησης για περισσότερες από μερικές εβδομάδες και ότι οι διαδηλώσεις τελικά θα υποχωρήσουν. Σε διεθνές επίπεδο, θεωρεί ευνοϊκό το σημερινό γεωπολιτικό κλίμα για μια τέτοια κίνηση. Με τον Τραμπ στην εξουσία στις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ευρώπη απασχολημένη με τις δικές της ανησυχίες για την ασφάλεια ο Ερντογάν υποθέτει ότι θα αντιμετωπίσει ελάχιστη πίεση από τη Δύση.

Στο εσωτερικό της Τουρκίας υπάρχει συνεχής επίθεση στους δημοκρατικούς θεσμούς. Πόσο μακριά, πιστεύετε, μπορεί να φτάσει;

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες, η Τουρκία έχει μετατραπεί από μια «χώρα πρότυπο» για το πώς μπορούν να συμφιλιωθούν το Ισλάμ και η δημοκρατία, σε μια σημαντική μελέτη περίπτωσης για τη δημοκρατική οπισθοδρόμηση. Ο απολυταρχισμός του προέδρου Ερντογάν εντείνεται και την ίδια περίοδο οι εκλογές έγιναν σταδιακά λιγότερο ελεύθερες και δίκαιες, παρά τη διατήρηση υψηλού επιπέδου ανταγωνιστικότητας. Η κίνηση κατά του δημάρχου Ιμάμογλου συμβολίζει ένα νέο όριο σε αυτή την τροχιά. Υποδηλώνει ότι η Τουρκία μπορεί να μην έχει πλέον ουσιαστικές εκλογές και τείνει να γίνει απολυταρχία, όπως η Ρωσία, η Λευκορωσία ή το Αζερμπαϊτζάν, όπου οι εκλογές είναι σε μεγάλο βαθμό συμβολικές. Το ερώτημα είναι αν είναι δυνατόν να κυβερνηθεί η Τουρκία έτσι. Πιστεύω ότι δεν είναι. Σε αντίθεση με

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΣΤΗ ΝΑΤΑΣΑ
ΜΠΙΑΣΤΕΑ

αυτές τις χώρες, η Τουρκία έχει μια έντονη πολιτική αντιπολίτευση και μια μακρά κοινωνική και θεσμική μνήμη δημοκρατίας που χρονολογείται από τον αγώνα για τον περιορισμό της εξουσίας των σουλτάνων στην Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Στις διαδηλώσεις είναι έντονη η παρουσία των νέων, που δεν έχουν γνωρίσει στη ζωή τους άλλον ηγέτη από τον Ερντογάν. Τι αναζητούν αυτοί οι νέοι;

Το ΑΚΡ κάνει σταθερά την υποστήριξη των νεότερων γενεών την τελευταία δεκαετία. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ύστερα από δύο δεκαετίες στην εξουσία, η κυβέρνηση δεν μπορεί πλέον να τους υπόσχεται ένα λαμπρό μέλλον, αλλά αντιθέτως παρουσιάζει μια πραγματικότητα χωρίς επαρκείς κοινωνικές και πολιτικές ελευθερίες ή οικονομική ασφάλεια. Εν μέσω επιδείνωσης των οικονομικών συνθηκών και αυξανόμενης καταστολής, οι νέοι αισθάνονται εξαπατημένοι από ένα σύστημα όπου κάποιος χρειάζεται πολιτικές διασυνδέσεις για να αποκτήσει πρόσβαση σε θέσεις εργασίας και άλλες ευκαιρίες και όπου τα δικαστήρια προστατεύουν μόνο όσους είναι ευθυγραμμισμένοι με την κυβέρνηση. Ως αποτέλεσμα, η συντριπτική πλειοψηφία των ατόμων μεταξύ 18 και 29 ετών λένε ότι θα προτιμούσαν να ζήσουν στο εξωτερικό αν είχαν την ευκαιρία.

Βλέπετε ένα ισχυρό ρεύμα εθνικισμού στον τουρκικό πληθυσμό σήμερα;

Ναι, ο εθνικισμός ήταν πάντα ισχυρή πολιτική δύναμη στην Τουρκία και η επιρροή του έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια. Και οι δύο πλευρές του πολιτικού φάσματος περιλαμβάνουν εθνικιστικά στοιχεία: από την πλευρά της κυβέρνησης, το ακροδεξιό ΜΗΡ είναι εταίρος του συνασπισμού, ενώ η αντιπολίτευση περιλαμβάνει κεμαλιστές και άλλους κοσμικούς εθνικιστές. Ωστόσο, δίνουν έμφαση σε διαφορετικά πράγματα. Ο

εθνικισμός της κυβέρνησης παίρνει συχνά νεοοθωμανικό χαρακτήρα, συνδυάζοντας ισλαμικά και τουρκικά στοιχεία. Αντίθετα, ο εθνικισμός της αντιπολίτευσης τείνει να είναι μια αντίδραση ενάντια στον ισλαμιστικό προσανατολισμό της κυβέρνησης και τις μεταναστευτικές της πολιτικές, ιδιαίτερα την εγκατάσταση εκατομμυρίων Σύρων και άλλων μεταναστών από τη Μέση Ανατολή και τη Δυτική Ασία. Αυτές οι ομάδες συνήθως απορρίπτουν τον νατιβιστικό λόγο του ΑΚΡ και δείχνουν μεγαλύτερη συγγένεια προς την Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας. Παρά τις περιστασιακές προκλήσεις του Ερντογάν, θα έλεγα ότι η Ελλάδα δεν προκαλεί πλέον έντονο εθνικιστικό αίσθημα ή εκθρόνιση στην Τουρκία. Οι περισσότεροι άνθρωποι, είτε υποστηρίζουν είτε επικρίνουν την κυβέρνηση, τείνουν να βλέπουν την Ελλάδα και τους Έλληνες με ουδετερότητα ή θετικότητα.

Είναι η ικανότητα του προέδρου Ερντογάν να ελίσσεται στις διεθνείς σχέσεις το κυριότερο χαρακτηριστικό του;

Ο Ερντογάν ήταν πάντα οξυδερκής αναγνώστης της διεθνούς διάθεσης, ευθυγραμμισμένος με τα κυρίαρχα ρεύματα όταν αυτό εξυπηρετεί τα συμφέροντά του. Είναι ένας αδίστακτα πραγματιστής πολιτικός – ικανός να αλλάξει συμμαχίες σε μια στιγμή όταν αισθάνεται ευκαιρίες, και ικανός στο να διαπραγματεύεται με αντιπάλους ή να πιέζει συμμάχους όταν εντοπίζει ευπάθεια. Πολλά θα εξαρτηθούν από την ικανότητα της αντιπολίτευσης να διατηρήσει τη δυναμική της, τον βαθμό

Είπε

Είναι σαφές ότι ο πρόεδρος σκοπεύει να απομακρύνει – με αντιδημοκρατικά μέσα – μια δημοφιλή αντιπολίτευση που φαίνεται όλο και πιο πιθανό να τον νικήσει σε ελεύθερες και δίκαιες εκλογές

στον οποίο η κυβέρνηση είναι πρόθυμη να κλιμακώσει την καταστολή, το αποτέλεσμα των συνεχιζόμενων διαπραγματεύσεων με τους Κούρδους και τυχόν αλλαγές στο διεθνές κλίμα. Εάν η αντιπολίτευση μπορεί να παραμείνει ενωμένη και κινητοποιημένη, αυξάνοντας παράλληλα το πολιτικό και οικονομικό κόστος της καταστολής, μπορεί να υπάρχει ακόμα ένα παράθυρο για αλλαγή. Σε αυτό το πλαίσιο, είναι ζωτικής σημασίας η διεθνής κοινότητα – ιδιαίτερα η Ευρώπη – να λάβει ξεκάθαρη θέση υπέρ της δημοκρατίας στην Τουρκία. Ωστόσο, εάν οι διαμαρτυρίες χάσουν τη δυναμική τους, η κυβέρνηση καταφέρει να διχάσει την αντιπολίτευση προσφέροντας μια ξεχωριστή συμφωνία στους Κούρδους και η Ευρώπη συνεχίσει να κλείνει τα μάτια στις εξελίξεις στην Τουρκία, τότε οι προοπτικές για τη δημοκρατία είναι ζοφερές.

